

LINGVISTICA TEXTULUI ÎN DIDACTICA POSTMODERNĂ

Dr. hab, prof. univ. **Tatiana CALLO**
Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare

Monografia intitulată provocator *Didactica textului în rețea* a putut fi elaborată și în altă variantă de titlu, însă elementul care îi conferă substanță științifică, conceptualizarea, exersează puterea de pătrundere în esență a autorului, cu atât mai mult că acesta este destul de sugestiv atunci când are în obiectiv *cadru conceptual*, adică cuprinsul dintre limitele problemei abordate, condiția concretizării fiind una determinanță. Conceptualizarea este o caracteristică intrinsecă a științificității și o acțiune prin care aceasta se află întotdeauna înaintea unui posibil rezultat, susținut de pași analitici bine proiectați.

Câteva motive au venit deci în favoarea tematicii din titlu. Mai întâi, pentru că nu s-a găsit altul mai adecvat care să sintetizeze ceea ce constituie obiectul cercetării. Apoi și, poate, mai ales, pentru că el obligă la o identificare extrem de diversă. Titlul cărții nu este, așadar, expresia unei încercări neacoperite și neîncercate, ci este expresia prețuirii pentru un aspect care constituie un punct de atracție semnificativ în gândirea pedagogică. Pentru a putea întemeia pretențiile de cercetare pe înțelegere și convingere, autorul se bazează pe deducție și ia în calcul limitele valorificării conceptelor abordate. Accentul cade, astfel, pe ideea și rolul retellizării în educația textuală.

Această „destructurare” a conceptelor pe care o propune autorul, apreciat specialist în didactică, constituie punctul de rezistență al monografiei. În acest spirit analitic și asumându-și exigențe dintre cele mai diverse, Adrian Ghicov supune unei cercetări atente o serie dintre problemele didacticii textului, acelea care conturează profilul unui demers pedagogic. Prin urmare, avem în față o lucrare atent construită, expusă logic, cu referințe docte la studiile colaterale pedagogiei, care explică aspecte intrinseci ale acesteia. Se manifestă o unitate conceptuală coerentă, de o vădită actualitate.

Cadrul clar al cercetării, trecând prin aspectul magistral al investigațiilor, marchează un proces de revitalizare a *lingvisticii textului în context didactic*. Pentru a înțelege corect miza acestei abordări, este necesar să aruncăm o privire asupra problemelor cu care se confruntă școala: o metodologie „seacă” a lucrului la text în cadrul disciplinei școlare respective, precum și în cadrul altor discipline școlare; asigurarea slabă a tehnicilor de interpretare a textelor; îndoctrinarea textu-

Adrian GHICOV. *Didactica textului în rețea*. Monografie. Chișinău: S.n., Tipografia „Print-Caro”, 2017. 364 p.

lui pentru el însuși, fără a ilustra calea „ieșirii” textului în viața reală a elevilor etc.

În fața intenției proprii de a adapta metodologic textul la sugestiile raționaliste ale didacticii relaționale, autorul a considerat *prototextul* cel mai bun „antidot”. În consecință, metodologia prototextului și, în general, modalitățile prin care autorul raportează retellizarea, valorificând în aceeași măsură aportul filozofiei, logicii, informaticii, precum și al pedagogiei, a fost implementată la nivel de elevi și recomandată pedagogilor inovativi. Astfel, doctrina didactică a doctorului habilitat Adrian Ghicov „iese” din această confruntare configurată științific. Fiind orientată spre formarea elevului pentru o lectură a realității și exprimând ceea ce elevul trebuie să devină prin natura sa, cât și cum poate el să cunoască, aceasta a fost asumată rezultativ de practica educațională.

Cercetarea de față este o contribuție teoretică și practică la spiritul care trebuie să caracterizeze didactica modernă. Ea *pro-pune retellizarea*, nu o impune, anulând astfel riscul unui autoritarism științific și oferind libertatea mereu deschisă în discuțiile cu cercetătorii în domeniu. Scopul principal al demersului științific este animat de intenția de a instaura un raport armonios între lingvistica textului ca teorie fundamentală și informația textului, ca reper formativ de bază. În acest sens, autorul a ținut cont de posibilitatea unor reacții mai puțin pozitive și a mers pe ideea formulată de la început în titlu. În felul acesta,

curgerea liberă a gândirii și a logicii științifice au luat o formă convingătoare în elaborările autorului – conceptualizarea *septimetrică* a retellizării; *reguli noi* privind lucrul la text și interpretarea textuală; *Modelul conceptualizării retellizării în metodologia protextului* în baza dimensiunii conceptuale a retellizării, dimensiunii conceptuale a textului și dimensiunii conceptuale a învățării constructiviste; *Metodologia protextului la nivelul elevilor de liceu, formula IEÎ* (interpretare–explicație–înțelegere) și completarea *tehnicilor de lucru* pentru înțelegerea textului; argumentarea științifică a *taxonomiei înțelegerii*: înțelegerea semantizantă, cognitivă sau comprehensivă și înțelegerea fenomenologică (de sens); *formula-cadru a retellizării: rețeaua textului ca element al interpretării; interpretarea ca înțelegere a unei situații (din realitate); înțelegerea ca bază în alegerea unui curs de acțiune*; abordarea multiplă a textului: (a) textul pentru text (în cadrul disciplinei școlare); (b) textul pentru alte texte (practica limbii); (c) textul pentru alte discipline școlare (educația); (d) textul pentru viață (personalitatea elevului) – oferind mărturii științifice diverse. Drept urmare, așa cum nimeni nu poate nega contribuția lui E. Coșeriu la fundamentarea educației lingvistice, care a pus mari probleme în fața școlii, la fel mai greu este de negat conceptul de retellizare în contextul educației lingvistice actuale care, prin contribuția conferențiarului universitar Adrian Ghicov, ajunge la întemeiere epistemologică. Acesta este scopul pe termen scurt. Or, scopul pe termen lung al monografiei este acela de a pune în lumină o nouă modalitate de lucru la text, astfel ca elevul să și-l aproprie, să și-l asume, altfel spus, realizarea educației textuale a elevilor în raport cu valorile realității, pornind de la analogii și noncontradicții. Într-adevăr, dacă realitatea este înțeleasă și interpretată corect, ea se prezintă în acord sau cel puțin nu în dezacord cu datele științei.

Cartea are caracterul unei *sinteze deschise*, se concentrează asupra consistenței fenomenelor de retellizare și cele ale protextului și, de asemenea, asupra esențelor substanțiale ale acestora. Autorul demonstrează prin cercetarea sa cum elevul poate să conștientizeze că lumea este alcătuită dintr-o multitudine de substanțe, fiecare dintre ele având propria esență, care le este conferită, înainte de toate, prin *formă*, iar aceasta, la rândul ei, este structurată printr-o formulă substanțială.

În capitolul 1 sunt prezentate motivele pentru care este important să fie abordată retellizarea, pornind de la afirmații generale, apoi rafinându-le pentru a ajunge la un punct din care se poate vedea mai clar ce este nevoie să fie făcut pentru a stimula imaginația structurală a elevilor în baza retellizării. Astfel este „încurajat” destul de proporționat acest concept. Ca-

pitolul 2 se concentrează asupra textului și, în particular, asupra acelor caracteristici care pot fi utilizate pentru a facilita lucrul la text. În capitolul 3 se abordează, pe baza capitolelor anterioare, un domeniu concret de învățare, care are ca scop educația textuală a elevilor. Capitolul patru scoate în evidență importanța conceptualizării retellizării în metodologia protextului, încurajată de concentrarea pe un cadru logico-funcțional, astfel încât implementarea în procesul didactic devine intrinsecă rezultativității. În capitolul final sunt oferite exemple cum pot fi utilizate instrumentele elaborate de către autor pentru a realiza cu succes procesul didactic. Se ilustrează cum cadrul conceptual general și elementele pe care le cuprinde pot fi puse în practică în diferite modalități.

În felul acesta, în spațiul rezervat se prezintă un suport teoretic destul de extins, în care se tratează unitar și se sprijină demersul metodologic care oferă o viziune a didacticii textului ce se concentrează asupra *internalizării textului* printr-o raportare directă la realitate. Interogația din fiecare capitol al cercetării este una problematologică și surprinde investigativ multitudinea de puncte de vedere avansate în diverse ordonări și clasificări. Analiza se realizează din perspectiva Modelului, originea căruia se află în conceptul de retellizare. Gândul investigativ al autorului a zăbovit cu rezultativitate evidentă asupra unor probleme cardinale ale învățării și ale atitudinilor. Se atestă, astfel, multe delimitări, argumentări, precizări, sistematizări, specificări necesare utilizării conceptului de retellizare. Trei componente sunt esențiale în acest Model: conceptualizarea retellizării, a protextului și componenta constructivistă a învățării, altele venind să fortifice, să nuanțeze anumite domenii.

În monografie se atestă și o anumită tonalitate dominantă a aplicativității Modelului, astfel încât fiecare element component valorifică maximal anumite aspecte. Retellizarea stă, în abordarea autorului, ca un fundament în care textul și, fără îndoială, multiplele lui aspecte, se intersectează și interacționează. Noutatea ideii protextului este conectată cu puterea atitudinii de a adera la „zicerile” textului. Cartea pune la dispoziția cititorului o interpretare didactică de ultimă noutate, pornind de la fenomenul complex al rețelei în lumea elegantă a informatizării și informării prin text și în baza textului. Adrian Ghicov – profesor prin vocație – imprimă cercetării sale o dimensiune originală, echilibrată, întrețesută teoretic cu idei și răspunsuri importante vizând didactica textului în rețea și identificându-se cu propria viziune conceptuală. Surprinde atent atmosfera școlii axată pe text, utilizând tehnici subtile de analiză profundă a circumstanței riguroase a rețelei extinse textual.